DIÀLEG

Escriure sobre el diàleg lingüístic, educatiu i social és un repte que incita a aprofundir-hi. Motiva perquè les llengües són vives quan són dialògiques, quan mantenen intercanvis des de la comprensió i l'acostament. Provoca perquè educació és un diàleg constructiu constant entre el context i el subjecte, una relació interpersonal ja que s'aprèn en grup, quan es formulen preguntes, quan es conversa per créixer com a persona i com a societat. També representa un desafiament personal en mostrar el pensament de la força de la paraula per a la transformació constant i crítica de l'entorn social.

Les persones som multidimensionals, perquè estem formats de la participació en diversos contextos de relació, des de la família, les comunitats socials, mediàtiques i institucionals, amb sentit local, nacional i universal. I de la concreció i incidència d'aquests vectors es construeix el perfil lingüístic i cultural, de cada individu i de cada societat. És la societat la que incorpora i fa seva la diversitat cultural i lingüística dels seus membres amb un esperit de renovació del projecte social, que, segons Taylor, suposa diversificar la normalitat. I aquesta diversitat es manté viva i rica si fa del diàleg el seu canal d'intercanvi, de coneixement i, per tant, de recreació.

La llengua viu en una societat que fa del diàleg el reconstructor constant dels seus plantejaments. I la societat es reformula, creix i es transforma amb la llengua i a través de la seva llengua. Mantenir viva una llengua i el diàleg lingüístic propi és mantenir viva una societat. Totes les llengües tenen les seves formes dialògiques, les seves formes culturals i la seva interpretació social. Per minoritàries que siguin totes tenen el seu espai en la construcció del seu entorn i del món, si poden tenir veu i participació en el debat lingüístic i social mundial.

El diàleg lingüístic és reflexiu, una plataforma de la llengua de la pròpia cultura però també d'apropament a totes les manifestacions lingüístiques. Entenem aquesta conversa lingüística des del respecte a totes les llengües, a la integració de models lingüístics diversos, vells i nous, fins a la conscienciació lingüística, reclamant la valoració de totes les llengües. És a dir, el diàleg és la forma d'acostament, d'intercanvi i és la plataforma per a la reivindicació del paper de totes i cada una de les llengües que són referents culturals i socials dels seus parlants.

Podem entendre una llengua quan coneixem persones que la parlen i se l'estimen, quan tenim oportunitat de conversar amb elles, d'intercanviar coneixements, d'aprendre; en definitiva: quan tenim oportunitat de dialogar. I el diàleg és la font que possibilita l'acostament de les persones parlin una llengua o una altra, siguin de l'entorn social que siguin, tinguin un referent cultural o un altre. Proposem un diàleg lingüístic i interlingüístic que, des de l'escolta voluntària, conscient i activa, vagi més enllà de les paraules i ajudi a reconstruir el pensament. Però aquest diàleg serà franc i equitatiu quan totes les manifestacions lingüístiques siguin acceptades, valorades i revalorades, potenciades i potenciadores de propostes creatives i socials. Quan totes les llengües tinguin possibilitat de participar en el DIÀLEG universal.

El diàleg representa un punt de trobada entre iguals que creixen junts des de la pregunta a la resposta i de la resposta a una nova pregunta per avançar plegats en el coneixement mutu però també en el coneixement del món. I és l'ús d'aquest diàleg com a recurs formatiu que ajuda a formar persones curioses, reflexives, crítiques i lliures. L'aprenentatge recíproc que formula interrogants, que permet la manifestació d'increpàncies, que incita al dubte i a la curiositat és un dels reptes per una educació oberta i plural. Reivindiquem una educació que parteixi del context i de les persones que el formen, que siguin elles els subjectes actius i partícips de la pròpia trajectòria formativa. Per això calen formadors molt formats capaços de plantejar preguntes incitadores de coneixement i pensament, però alhora que permetin la discrepància i el debat, oferint a tothom possibilitats d'intercanvi creatiu; ponents capaços de formular

bones preguntes, amb respostes múltiples que generin processos reflexius complexos. És aquesta la força de l'acció dialògica i bilateral en l'aprenentatge, enfront de les interaccions unilaterals basades en les relacions de poder, que ajuda a formar ciutadans crítics amb mirades plurals i sentit creatiu i innovador.

Aquest aprenentatge a través del diàleg busca un coneixement a partir del dubte, de l'anàlisi contrastiva de la realitat i de la valoració crítica de l'activitat humana. És en aquest sentit que, des de l'educació, es pot incidir en la transformació real de l'entorn proper i de la societat. Per això cal una educació universal i per a tothom.

L'escola de l'entorn ha de possibilitar la formació de tothom en el domini de la llengua oral i escrita perquè condiciona les formes de pensament. La lectura i l'escriptura han d'esdevenir eines de diàleg amb el món i han de possibilitar la intervenció i la transformació del context i de la societat.

L'era digital pot acostar propostes, obrir nous camins de diàleg, noves formes d'interacció i de participació que es poden utilitzar amb mirada oberta i amb esperit crític. L'ús que en fem pot permetre
l'alineació o el canvi i la transformació. El paper del diàleg ha de ser, també en aquest marc, el vel que envolta tot el procés. La comunicació digital i virtual ha de poder obrir un nou camp de comunicació, tant des de la pròpia formació com per a l'obertura a altres realitats: Cliquem un diàleg!

Per acabar, en aquesta mirada de les tres magnituds del diàleg, el volem reivindicar com a desafiament social, com la via per a la intervenció real, tant en el context on es viu com el no tan immediat.

El diàleg és un portal que reivindica les llengües, la capacitat d'entendre-les, però també de fer-les créixer, d'acostar-les i d'aprofundir-hi, així com de trobar múltiples i noves relacions: parlants, oients, lectors i escriptors que coneixen, que discuteixen, que proposen i que actuen en un moment i un context determinat.

Aquesta definició de diàleg també s'adopta quan es refereix a un estil, un mètode educatiu, que abasta tots els àmbits formatius, per ajudar a formar aprenents curiosos, valoratius i crítics però amb capacitat d'incidència en el seu entorn proper.

El diàleg ens apropa a una mirada situada a la realitat, ens encamina a la intervenció i transformació del dia a dia des d'actituds de compromís i incidència. Parlem-ne, doncs!

Margarida Falgàs

(*Ensenyar, aprendre, salvar-se*: pàg. 91-93)